ถอดบทเรียนเรื่อง “เส้นทางการขับเคลื่อนวัดส่งเสริมสุขภาพและพระคิลานุปัฏฐาก”

นางทิพย์วรรณ จูมแพง
นางสาวลลิตา สุกแสงปัญญา
นางสาวสุพัฒตรา สังข์กร
ศูนย์อนามัยที่ ๖ ชลบุรี กรมอนามัย

บทคัดย่อ

ศูนย์อนามัยที่ ๖ กรมอนามัย มีแนวคิดพัฒนา**วัดส่งเสริมสุขภาพและพระคิลานุปัฏฐาก** เพื่อให้พระสงฆ์ สามเณรและนักบวช มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ดูแลตนเอง พึ่งตนเอง ตามหลักพระธรรมวินัย ลดต้นทุนในการดูแลสุขภาพ ให้วัดเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน เกิดชุมชนที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และเกิดสังคมแห่งความเอื้ออาทร ระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้ “พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข” ซึ่งเขตสุขภาพที่ ๖ มีวัดต้นแบบในการดำเนินงานวัดรอบรู้สุขภาพ และพระคิลานุปัฏฐากต้นแบบ ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา **พระสัญญารักษ์ ศาตศิลป์** ท่านเป็นพระนักพัฒนาท่านมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวคิดของท่านจนประสบความสำเร็จคือ “**อยากให้สุขภาพของพระสงฆ์ในวัด สุขภาพของคนในชุมชนแข็งแรง คนในชุมชนเกิดความรักใครสามัคคีปรองดอง และห่างไกลจากยาเสพติด**”

ผลการถอดบทเรียน

ศูนย์อนามัยที่ ๖ มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานการส่งเสริสุขภาพพระสงฆ์และวัดส่งเสริมสุขภาพร่วมกับภาคีเครือข่าย ภายใต้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ โดยจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ต้นแบบในการดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพสู้วัดรอบรู้สุขภาพ หลังจากจังหวัดรับนโยบายจากศูนย์อนามัยที่ ๖ กรมอนามัย จึงขับเคลื่อนวัดส่งเสริมสุขภาพ และพระคิลานุปัฏฐากลงสู่พื้นที่ โดยชี้แจงในเวทีการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ และกองงานเลขานุการในเขตปกครองคณะสงฆ์ เจ้าคณะจังหวัดเห็นชอบในการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ภายใต้การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงค์ จึงมีดำริให้เจ้าคณะอำเภอถ่ายทอดนโยบายไปสู่วัดในพื้นที่ที่มีความพร้อมในเรื่องของการอบรมพระคิลานุปัฏฐาก ให้ดำเนินการจัดอบรมพระคิลานุปัฏฐาก เพื่อสร้างแกนนำในการส่งเสริมสุขภาพพระในวัด ซึ่งอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจัดอบรมพระคิลานุปัฐฐาก ครอบคลุมทั้ง ๓๔ วัด มีพระผ่านการอบรม จำนวน ๔๓ รูป **ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว มีพระที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของพระในวัดและประชาชนรอบๆวัด ท่านมีฉายาว่า พระสัญญารักษ์ ศาตศิลป์ ท่าน**เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของ**วัดสุวรรณเตมีย์ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว** ท่านอยากพัฒนาวัดบ้านเกิดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ ท่านเปรียบวัดเหมือนบ้านของตนเอง วัดต้องสะอาดร่มรื่น ร่มเย็น **คนในบ้านต้องมีสุขภาพแข็งแรง** ท่านกล่าวว่า“เราบวชไม่ใช่เพื่อการทดแทนบุญคุณ แต่เราบวชเพื่อต่อยอพระพุทธศาสนา” ท่านมีการดำเนินงานโดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจนแล้วจึงเริ่มดำเนินการพัฒนาวัดสุวรรณเตมีย์ โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบวัด ให้สะอาดร่มรื่น โดยมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ จนพัฒนาเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพระดับจังหวัดในปี ๒๕๖๒ จากนั้นเมื่อมีโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพสู่วัดรอบรู้ด้านสุขภาพ จึงต่อยอดการดำเนินงานและผ่านเกณฑ์การประเมินวัดส่งเสริมสุขภาพสู่วัดรอบรู้ด้านสุขภาพในปี ๒๕๖๔ ท่านเป็นพระนักพัฒนาและมีความรอบรู้ด้านสุขภาพตามหลักแนวคิด V Shape Model ๖ ด้าน คือ ๑) การเข้าถึง ๒) การเข้าใจ ๓) การโต้ตอบ ซักถาม แลกเปลี่ยน ๔) การตัดสินใจ ๕) การเปลี่ยนพฤติกรรม และ ๖) การบอกต่อ **ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานของท่าน ท่านทำให้**ประชาชนในพื้นที่ทั้ง ๒ ศาสนา คือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาวัดโดย ไม่แบ่งแยกศาสนา มีแปลงผักปลอดสารพิษที่ร่วมกันทำกับชาวบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาศึกษา และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวัยรุ่นที่มีปัญหาติดยาเสพติดหรือปัญหาทางครอบครัว ให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น คือเลิกเล่นการพนัน เลิกยาเสพติด ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ และสามารถทำให้วัดบ้านเกิดเป็นวัดที่น่าอยู่และเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในชุมชน